

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-67>

УДК 336.66

ЛОПАТОВСЬКА Оксана

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

<https://orcid.org/0000-0002-9301-3833>

e-mail: O.Lopatovska@xktei.km.ua

НІКОЛЬЧУК Юлія

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

<https://orcid.org/0000-0001-7466-2558>

e-mail: Y.Nikolchuk@xktei.km.ua

БОНДАРУК Світлана

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

e-mail: S.Bondaruk@xktei.km.ua

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено, що основною умовою ефективного управління оборотними активами на будь-якому підприємстві, є проведення детального аналізу стану, динаміки, структури та ефективності використання його оборотних активів. Проведено дослідження існуючих на сьогодні наукових підходів до трактування поняття «оборотні активи». Визначено основне призначення оборотних активів будь-якого підприємства, мету та основні завдання їхнього аналізу. Сформовано перелік інформаційного забезпечення для аналізу оборотних активів підприємства. Фінансовий аналіз оборотних активів включає в себе такі напрями: аналіз їхнього складу та структури; оцінку оптимальності їхнього обсягу; аналіз джерел утворення та оцінку маневрування; аналіз оборотності оборотних активів загалом та аналіз окремих їх видів, таких як: виробничі запаси, дебіторську заборгованість та грошові кошти; аналіз збереження та ефективного використання оборотних активів. З метою подальшого аналізу, запропоновано класифікацію та порядок обчислення окремих видів оборотних активів за такими критеріями, як: сфера розміщення, форма, джерела формування і рівень ліквідності. Проведено дослідження існуючих наукових підходів до ідентифікації показників ефективності використання оборотних активів підприємства. Визначено та охарактеризовано показники, які характеризують стан оборотних активів підприємства (загальна сума оборотних активів підприємства, коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства, сума власних оборотних коштів, коефіцієнт маневрування, коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами) і показники ефективності використання оборотних активів (швидкість обертання оборотних активів, коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт завантаження, коефіцієнт ефективності оборотних активів). Розглянуто методику визначення обсягу абсолютного та відносного вивільнення (додаткового залучення) оборотних активів в результаті прискорення (уповільнення) їхнього обертання.

Ключові слова: підприємство, активи, оборотні активи, запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, фінансова звітність, фінансовий аналіз.

LOPATOVSKA Oksana, BONDARUK Svitlana, NIKOLCHUK Yuliya

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

PECULIARITIES OF FINANCIAL ANALYSIS OF CURRENT ASSETS OF THE ENTERPRISE

The article defines that the main condition for effective management of current assets at any enterprise is a detailed analysis of the status, dynamics, structure and efficiency of use of its current assets. A study of the existing scientific approaches to the interpretation of the concept of "current assets" is carried out. The main purpose of current assets of any enterprise, the purpose and main tasks of their analysis are determined. A list of information support for the analysis of current assets of enterprise is formed. The financial analysis of current assets includes the following areas: analysis of their composition and structure; assessment of the optimality of their volume; analysis of sources of formation and assessment of maneuvering; analysis of the turnover of current assets in general and analysis of their individual types, such as: production stocks, accounts receivable and cash; analysis of the preservation and efficient use of current assets. For the purpose of further analysis, the author proposes a classification and procedure for calculating certain types of current assets according to such criteria as: area of placement, form, sources of formation and level of liquidity. A study of existing scientific approaches to identifying indicators of efficiency of use of current assets of an enterprise is carried out. Indicators characterizing the state of current assets of an enterprise (total amount of current assets of an enterprise, coefficient of real value of current assets in the property of an enterprise, amount of own working capital, maneuvering ratio, coefficient of provision of current assets with own working capital) and indicators of efficiency of use of current assets (speed of turnover of current assets, turnover ratio of current assets, load factor, efficiency ratio of current assets) are defined and characterized. The methodology for determining the amount of absolute and relative release (additional attraction) of current assets as a result of acceleration (deceleration) of their turnover is considered.

Keywords: enterprise, assets, current assets, inventories, accounts receivable, cash, financial statements, financial analysis.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Управління оборотними активами на будь-якому підприємстві в умовах фінансової нестабільності має становити один з головних та важливих компонентів формування його загальної управлінської системи.

Крім того, якість управління оборотними активами підприємства визначає його платоспроможність, рівень рентабельності, формування можливостей щодо роботи за непередбачуваних обставин, масштабність та рівень виробництва та реалізації продукції. Раціональне й ефективне використання оборотних активів сприяє збільшенню фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності, рентабельності, а також формуванню можливостей для роботи в непередбачуваних ситуаціях, в тому числі й в умовах війни. Саме тому налагодження ефективної системи управління оборотними активами є досить актуальним питанням для теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню окремих теоретичних та практичних аспектів оборотних активів підприємства присвячували свої праці такі науковці, як: Непочатенко О. О., та Мельничук Н. Ю. [1], Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М. та Ткаченко С. О. [3], Аніловська Г. Я. та Висоцька І. Б. [4], Васьківська К. В. та Сич О. А. [5], Шевченко Н. В. та Мельник С. І. [6], Полторак А. С. [7], Дема Д. І., Дорохова Л. М. та Віленчук О. М. [8], Крупка М. І., Ковальюк О. М. та Коваленко В. М. [9], Ситник Н. С., Смолінська С. Д. та Ясіновська І. Ф. [10], Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О. та Тютюнник С. В. [11], Сікетіна Н. Г., Іпатова А. П. та Овод М. А. [12], Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. та Невмержицька Н. Ю. [13], Бедринець М. Д. та Довгань Л. П. [14], Бердар М. М. [15] та багато інших.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері фінансового аналізу, на сьогодні наука пропонує досить «вузький» набір показників, які характеризують стан та ефективність використання оборотних активів господарюючих суб'єктів. Саме тому, багато питань, що стосуються організації ефективного процесу дослідження оборотних активів на підприємстві й досі залишаються невіршеними і потребують подальших досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є поглиблення теоретичних досліджень щодо фінансового аналізу оборотних активів підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ефективне управління оборотними активами підприємства не є можливим без попереднього та детального аналізу стану, динаміки, структури та ефективності використання як оборотних активів в цілому, так і окремих їх елементів.

Загалом, під активами (assets) розуміють усе, чим володіє підприємство [1, с. 248]. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» трактує активи, як «ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому» [2].

Поділ активів на основні та оборотні в практиці економіки та бухгалтерського обліку бере свій початок з кінця XIX або початку XX ст. через судову сферу. Вперше ці два терміни з'явилися в Англії в судових звітах, потрапивши туди з економічної літератури того часу. Пізніше декілька судових справ мали стосунок до методів оцінки необоротних (фіксованих) і оборотних активів [1, с. 255].

Оборотні активи підприємства на противагу основним виробничим активам використовуються виключно в одному виробничому циклі, та їхня вартість повністю переноситься на вартість виробленої продукції (робіт, послуг). Під час цього процесу одна їхня складова в речовинній формі входить у знову створений продукт і набуває товарної форми, у якій і буде використовуватися споживачем (сировина, матеріали). Інша складова оборотних активів (наприклад: паливо, енергія) також в повному обсязі споживається в процесі виробництва, проте повністю втрачає свою споживчу вартість у речовинній формі і в продукт праці не входить [3, с. 188].

Однією з характерних ознак оборотних активів є висока швидкість їхнього обертання. Їх призначенням є забезпечення безперервності господарського процесу, який потребує постійного вкладення фінансових ресурсів задля утворення елементів оборотних активів [4, с. 191].

В табл. 1 розглянуті найбільш вживані визначення сутності оборотних активів, які систематизовані за принципом від «загального» до більш «конкретного».

Основним призначенням оборотних активів будь-якого підприємства є забезпечення безперервності його виробничого процесу [11, с. 80].

Основними завданнями аналізу оборотних активів є:

- загальна оцінка динаміки, структури та оборотності оборотних активів в цілому;
- аналіз складу, динаміки і оборотності запасів;
- вивчення складу, динаміки та оборотності дебіторської заборгованості;
- розгляд динаміки короткострокових фінансових вкладень;

- вивчення складу, динаміки та оборотності коштів;
- розробка рекомендації щодо поліпшення структури оборотних активів і прискорення їхньої оборотності [12, с. 79].

Таблиця 1

Наукові підходи до трактування дефініції «оборотні активи»

№ з/п	Автор	Визначення
1	Васьківська К. В., Сич О. А.	«Оборотними активами називаються такі активи, без яких неможливе ведення господарської діяльності підприємства» [5, с. 79]
2	Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю.	«Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей суб'єкта підприємництва, які обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються впродовж одного виробничого циклу» [1, с. 253]
3	Шевченко Н. В., Мельник С. І.	«Оборотними активами є матеріальні цінності, які обслуговують виробничий та господарський процес, споживаються протягом одного операційного циклу (річного періоду) і не мають повторного використання» [6, с. 75]
4	Полторак А. С.	«Під оборотними активами розуміють сукупність фінансових і матеріальних активів, які не обмежені у використанні, обслуговують господарський процес і призначені для реалізації чи споживання впродовж операційного циклу або одного року з дати складання балансу та забезпечення безперервного виробничо-комерційного циклу» [7, с. 75]
5	Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. та ін.	«Оборотними активами називаються грошові кошти та їх еквіваленти, які не мають обмеження у використанні, а також інші активи, призначені для виробництва, реалізації чи споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [8, с. 41]
6	Крупка М. І., Ковалюк О. М., Коваленко В. М. та ін.	«Оборотні активи уособлюють в собі частину майна підприємства, яка представлена товарно-матеріальними запасами, незавершеними розрахунками, залишками грошових коштів, фінансовими вкладеннями тощо» [9, с. 161]
7	Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф.	«Оборотні (обігові) активи – це активи суб'єкта господарювання, які призначені для реалізації чи споживання впродовж одного операційного циклу чи дванадцяти місяців від дати складання його балансу» [10, с. 126]
8	Сокурченко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О.	«З одного боку, оборотні активи являють собою грошові ресурси, які інвестовані у виробничі фонди і фонди обігу з метою забезпечення безперервного виробництва та реалізації продукції. З іншого боку оборотні активи – це активи, які впродовж одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені на кошти» [3, с. 188]

Метою аналізу оборотних активів підприємства є забезпечення такої організації, яка б забезпечила ефективність їхнього використання [13, с. 133].

Основним джерелом інформації для проведення аналізу оборотних активів є фінансова звітність підприємства. Бухгалтерський баланс виступає основним джерелом даних для дослідження складу, структури та динаміки оборотних активів, а також для розрахунку показників оцінки ефективності їхнього використання. Також з цією метою використовується інші форми фінансової звітності (звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, примітки до фінансової звітності), дані первинного бухгалтерського обліку, які пояснюють і деталізують окремі статті звітності [12, с. 79].

Напрями фінансового аналізу оборотних активів підприємства зображені на рис. 1.

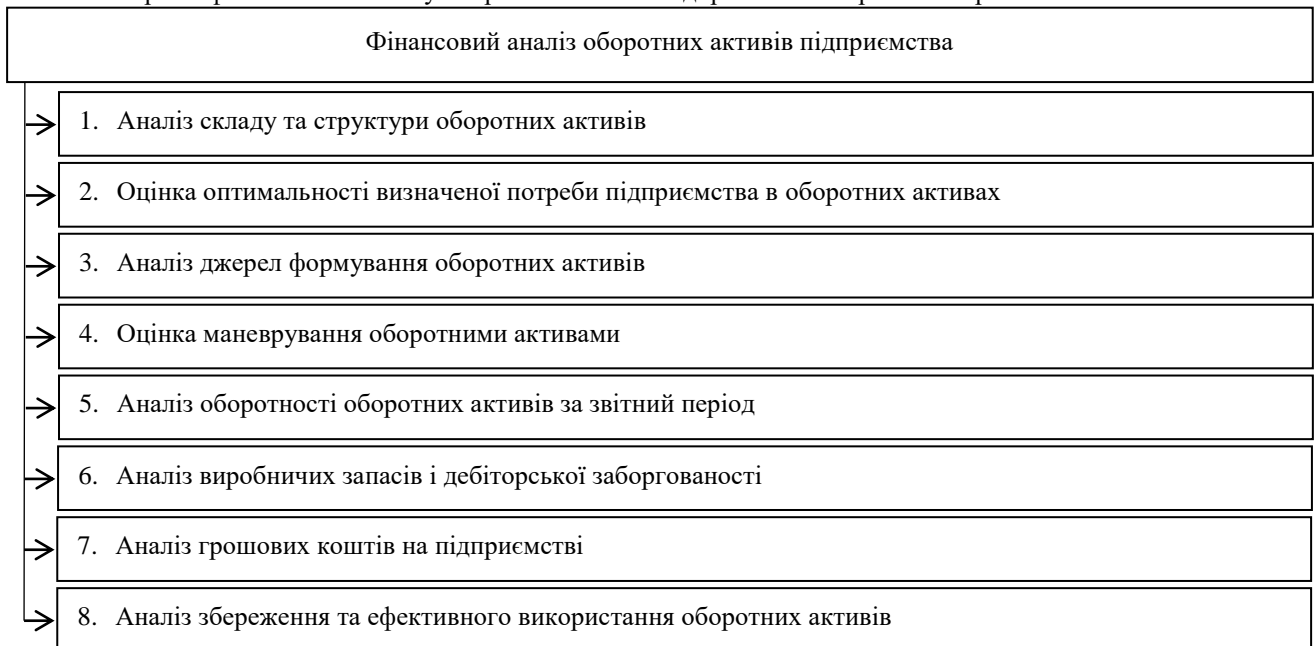


Рис. 1. Напрями фінансового аналізу оборотних активів підприємства

Джерело: сформовано автором на основі: [13, с. 133]

Склад оборотних активів аналізується з урахуванням їхнього поділу на окремі види в розрізі наступних класифікаційних ознак (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація і порядок розрахунку видів оборотних активів

Ознака класифікації	Вид оборотних активів	Порядок розрахунку за даними форми № 1 (рядки)
Сфера розміщення	1. Оборотні активи у сфері виробництва (оборотні виробничі засоби)	1101 +1102 +1110
	2. Оборотні активи у сфері обігу (засоби обігу)	1103 +1104 +1120 + сума із 1125 по 1190 (без 1136)
Форма	1. Оборотні активи в матеріальній формі	1100+1110
	2. Оборотні активи в розрахунках і грошовій формі	сума із 1120 по 1190 (без 1136)
Джерела формування	1. Власні оборотні активи (чистий оборотний капітал)	1495–1095
	2. Оборотні активи, сформовані за рахунок позикових коштів	1195–[Власні оборотні активи]
Рівень ліквідності	1. Високоліквідні оборотні активи	1160+1165
	2. Середньоліквідні оборотні активи	сума із 1120 по 1155 (без 1136)
	3. Низьколіквідні оборотні активи	1100+1110+1170+ +1180 +1190

Джерело: [11, с. 84]

Дослідження наукових праць у сфері фінансів підприємств та фінансового аналізу показують відсутність єдиного погляду на кількість та сутність показників, які характеризують стан та ефективність використання оборотних активів підприємства.

Усю сукупність показників, які характеризують оборотні активи підприємства, можна умовно поділити на дві групи:

1. Показники стану оборотних активів.
2. Показники ефективності використання оборотних активів (табл. 3).

Таблиця 3

Наукові підходи до ідентифікації показників ефективності використання оборотних активів підприємства

№ з/п	Автори	Показники
1	Бедринець М. Д., Довгань Л. П.	Показники ефективності використання оборотних активів: оборотність, коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, оборотність в днях ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельність [14, с. 123-124]
2	Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю.	1. Показник стану оборотних активів (дефіцит чи надлишок власних оборотних засобів). 2. Показники ефективності використання оборотних активів (оборотність оборотних активів, коефіцієнт обертання, коефіцієнт завантаження, коефіцієнт ефективності) [1, с. 287-289]
3	Бердар М. М.	1. Показник стану оборотних активів (коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства). 2. Показники ефективності використання оборотних активів (швидкість обертання, коефіцієнт обертання, коефіцієнт завантаження, коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельність) [15, с. 195]
4	Аніловська Г. Я., Висоцька І. Б.	1. Показники стану оборотних активів (загальна сума оборотних активів, сума власних оборотних коштів, коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства, коефіцієнт маневрування, коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами). 2. Показники ефективності використання оборотних активів (коефіцієнт віддачі оборотних коштів, рентабельність оборотних коштів, коефіцієнт завантаження обороту оборотними активами, оборотність оборотних активів у разях (коефіцієнт оборотності оборотних активів) і оборотність оборотних активів у днях) [4, с. 206-211]
5	Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф.	1. Показники стану оборотних активів (загальна сума оборотних активів, сума власних оборотних коштів). 2. Показники ефективності використання оборотних активів (швидкість обертання, коефіцієнт обертання, коефіцієнт завантаження, коефіцієнт ефективності, коефіцієнт забезпечення власними оборотними активами, коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності підприємства) [10, с. 138-140]

Отже, стан оборотних активів підприємства відображає наявність його оборотних активів на певну дату звітного періоду [1, с. 287]. За результатами дослідження економічної літератури до показників, які характеризують стан оборотних активів підприємства можна віднести:

1. Загальна сума оборотних активів підприємства – дорівнює підсумку другого розділу активу його балансу і включає запаси, поточну дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, інші оборотні активи і витрати майбутніх періодів [11, с. 138].

2. Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства (Кр.в.) вказує на питому вагу, яку оборотні активи складають в майні підприємства і визначається за формулою:

$$K_{p.v.} = \frac{OA}{M} \quad (1)$$

де: OA – обсяг оборотних активів, грн.; M – вартість майна підприємства, грн.

Ця питома вага може бути різною залежно від типу виробництва, виду продукції та інших чинників [15, с. 195].

3. Сума власних оборотних коштів (обігових коштів, власний оборотний капітал) підприємства (ВОК), яка характеризує обсяг його оборотних активів, який сформований за рахунок власних фінансових ресурсів і визначається за даними бухгалтерського балансу як різниця між його поточними (оборотними) активами (р. II активу) і поточними (короткостроковими) зобов'язаннями (р. III пасиву) [11, с. 138]:

$$\text{ВОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ} \quad (2)$$

4. Коефіцієнт маневрування ($K_{\text{ВОК}}$) характеризує частку власного капіталу, яка є джерелом утворення оборотних активів підприємства, і визначається за формулою:

$$K_{\text{ВОК}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{ВК}} \quad (3)$$

де ВОК – величина власних оборотних коштів; ВК – обсяг власного капіталу.

Чим більшою є частка власного капіталу в обороті, тим вищою вважається платоспроможність підприємства. Значення цього показника залежить від структури фінансових ресурсів, але економічно доцільним є значення його значення 0,4-0,6. Збільшення цього показника позитивно характеризує зміни у фінансовому стані підприємства, так як вказує на збільшення можливості вільно маневрувати власним капіталом [4, с. 207].

5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (робочим капіталом) ($K_{\text{зВОК}}$) характеризує частку оборотних активів підприємства, які сформовані за рахунок його власного капіталу, і визначається за формулою:

$$K_{\text{зВОК}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{ОА}} \quad (4)$$

Зростання питомої ваги власних оборотних коштів свідчить про зміцнення фінансового стану підприємства, підвищення його платоспроможності, ліквідності та зростання фінансової незалежності. Нормальним (нормативним) вважається стан, коли значення коефіцієнта становить більше 0,5, що вказує на те, що за рахунок власного капіталу сформовано не менше половини оборотних активів [3, с. 207].

Економічна ефективність використання оборотних активів підприємства проявляється в отриманому в процесі здійснення його діяльності корисному результаті. Критерієм ефективності використання оборотних активів підприємства є мінімізація авансованих оборотних активів при забезпеченні максимізації кінцевих виробничих та фінансових результатів діяльності [1, с. 287].

До показників, які характеризують ефективність використання оборотних активів підприємства відносять:

1. Швидкість обертання оборотних активів (оборотність в днях) (О) відображає тривалість одного їхнього оберту в днях і обраховується за формулою:

$$O = \frac{Z_c \times \Pi}{P}, \quad (5)$$

де: Z_c – середні залишки оборотних активів підприємства; Π – тривалість періоду, за який обраховується оборотність (днів); P – обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) протягом періоду, за який визначається швидкість обертання [10, с. 138].

При цьому середні залишки оборотних активів підприємства визначаються за наступною формулою [12, с. 79]:

$$Z_c = \frac{1/2 \text{ОА}_1 + \text{ОА}_2 + \dots + 1/2 \text{ОА}_n}{n - 1} \quad (6)$$

Оборотність оборотних активів визначається за планом і фактично. За результатами порівняння фактичного часу обертання з плановими, визначається прискорення чи уповільнення обертання щодо усіх нормованих оборотних засобів, так і до окремих їхніх статей. Зниження цього показника в динаміці вважається позитивною тенденцією [3, с. 210].

Внаслідок прискорення обертання оборотних активів з обороту вивільняються матеріальні ресурси та їхні джерела утворення, а при уповільненні – виникає потреба в залученні до обороту додаткових ресурсів та джерел. Вивільнення оборотних активів може бути абсолютним та відносним (рис. 2).

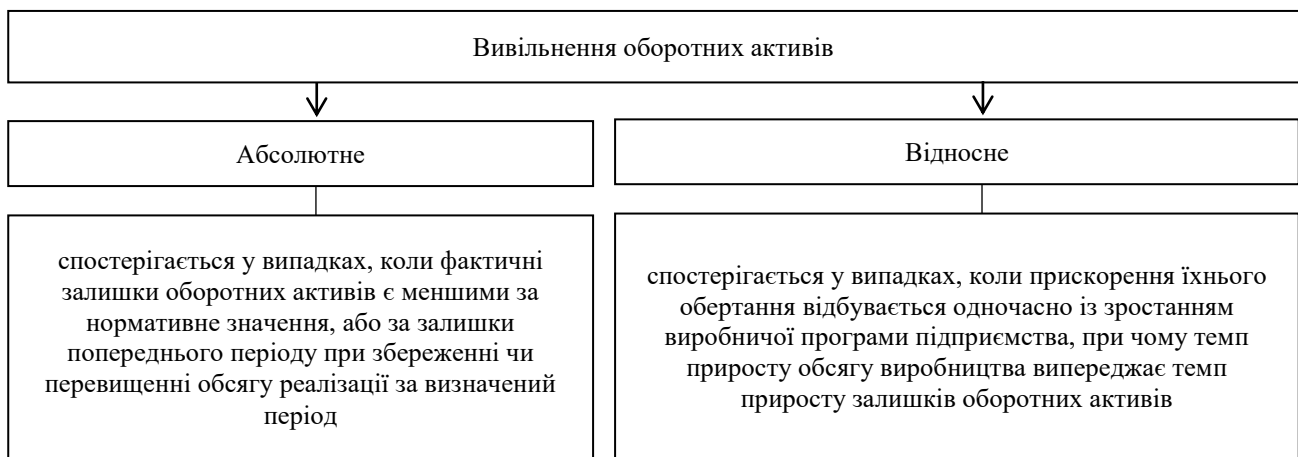


Рис. 2. Види вивільнення оборотних активів підприємства

Джерело: сформовано автором на основі: [1, с. 289-290]

Головна відмінність відносного вивільнення оборотних активів від абсолютного полягає у тому, що при цьому кошти підприємства не можуть бути вилучені з обігу без збереження безперервності виробництва [12, с. 80].

Сума абсолютного вивільнення оборотних активів визначається за формулою:

$$C_{\text{абс}} = OA_1 + OA_0, \quad (7)$$

де: OA_1 – сума оборотних активів у звітному періоді; OA_0 – сума оборотних активів у базисному період або їхня планова потреба.

Відносне вивільнення оборотних коштів визначається за формулою:

$$C_{\text{отні}} = \frac{C_0 \times B_1}{B_0 - C_1} \quad (8)$$

або

$$C_{\text{отні}} = C_0 \times I_v - C_1 \quad (9)$$

де: B_0, B_1 – обсяг реалізованої продукції в базисному (плановому) і звітному періоді; C_0, C_1 – середній залишок оборотних коштів у базисному (плановому) і звітному періоді; I_v – темп приросту обсягу виробництва продукції, тобто $V1/V0$ [12, с. 80]

Прискорення обертання оборотних активів і вивільнення при цьому їхньої певної суми дає можливість підприємству спрямувати їх за своїм бажанням і обійтися без залучення додаткових джерел фінансування [1, с. 290].

Сума вивільнених оборотних активів у зв'язку із прискоренням їхнього обертання (ΔZ_c) визначається за формулою:

$$\Delta Z_c = \Delta O \times P_o, \quad (10)$$

де: ΔO – зміна швидкості обертання оборотних активів (у днях) у досліджуваному періоді, порівняно з попереднім періодом або запланованим показником для звітного періоду; P_o – одноденний обсяг реалізації продукції у досліджуваному періоді [10, с. 139].

2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів (обертання в разях) або їхня фондвіддача (K_o), характеризує кількість оборотів оборотних активів підприємства за звітний період і розраховується за формулою:

$$K_o = \frac{P}{Z_c} = \frac{\Pi}{O} \quad (11)$$

Чим більше обертів здійснюють оборотні активи в досліджуваному періоді, тим краще вони використовуються [3, с. 210].

3. Коефіцієнт завантаження (K_3) є оберненим до попереднього показника і характеризує величину оборотних активів на одну гривню продукції, що реалізована, і розраховується за формулою:

$$K_3 = \frac{Z_c}{P} = \frac{1}{K_o} \quad (12)$$

Чим менше оборотних активів приходить на одну гривню продукції, що реалізується, тим кращим є їхнє використання [1, с. 287].

4. Коефіцієнт ефективності оборотних активів, або їхня рентабельність, (K_e) характеризує, скільки прибутку підприємства приходить на одну гривню оборотних активів і обчислюється за формулою:

$$K_e = \frac{\Pi_p}{Z_c}, \quad (13)$$

де: Π_p – сума прибутку від реалізації товарної продукції.

Чим більшим є цей показник, тим ефективнішим вважається використання оборотних активів підприємства [3, с. 211].

Отже, уся сукупність показників, які характеризують стан та ефективність використання оборотних активів підприємства, систематизовані в табл. 4.

Таблиця 4

Показники ефективності використання оборотних активів підприємства

№ з/п	Показник	Формула обчислення	Характеристика
I. Показники стану оборотних активів			
1	Загальна сума оборотних активів підприємства	OA = ф. 1. р. 1195	
2	Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства	$K_{p.v.} = \frac{OA}{M}$	питома вага, яку оборотні активи складають в майні підприємства
3	Сума власних оборотних коштів (обігових коштів, власний оборотний капітал) підприємства	$ВОК = OA - ПЗ$	обсяг оборотних активів підприємства, який сформований за рахунок власних фінансових ресурсів
4	Коефіцієнт маневрування	$K_{ВОК} = \frac{ВОК}{ВК}$	частка власного капіталу, яка є джерелом утворення оборотних активів підприємства
5	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (робочим капіталом)	$K_{зВОК} = \frac{ВОК}{OA}$	частка оборотних активів підприємства, які сформовані за рахунок його власного капіталу
II. Показники ефективності використання оборотних активів			
1	Швидкість обертання оборотних активів (оборотність в днях)	$O = \frac{З_c \times П}{P}$	тривалість одного їхнього оберту в днях
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (обертання в разях), або їхня фондівдача	$K_o = \frac{P}{З_c} = \frac{П}{O}$	кількість оборотів оборотних активів підприємства за звітний період
3	Коефіцієнт завантаження	$K_3 = \frac{З_c}{P} = \frac{1}{K_o}$	величина оборотних активів на одну гривню продукції, що реалізована
4	Коефіцієнт ефективності оборотних активів, або їхня рентабельність	$K_e = \frac{П_p}{З_c}$	скільки прибутку підприємства приходить на одну гривню оборотних активів

Джерело: сформовано автором на основі: [10, с. 138-140]

З метою отримання максимально повної інформації про стан оборотних активів підприємства, рекомендованим є дослідження вище розглянутих показників в динаміці за певний часовий проміжок (як правило, три періоди), дотримуючись вимоги порівнянності показників. Такий аналіз дозволить охарактеризувати зміни, які відбувалися на підприємстві за досліджувані періоди, і дасть можливість спрогнозувати їхнє значення на майбутнє.

Поглиблений аналіз ефективності використання оборотних активів проводиться за допомогою окремих показників оборотності та рентабельності, які розраховуються по кожному виду оборотних активів, а саме: запасах, дебіторській заборгованості, грошовим коштам і фінансовим інвестиціям. Такий аналіз дозволить виявити резерви підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства [12, с. 80].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

I ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, аналіз оборотних активів можна вважати одним із етапів процесу управління активами суб'єкта господарювання загалом та його оборотними активами зокрема. Усю сукупність показників, які використовуються під час аналізу цієї групи активів, можна поділити на показники стану оборотних активів та показники ефективності їхнього використання. Їхній обрахунок та дослідження дозволяє визначити суму вивільнених оборотних активів, або суму оборотних активів, які необхідно додатково залучити в оборот.

Література

1. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств : підруч. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 504 с.
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 09.12.2024).
3. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств : підруч. за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
4. Фінанси підприємств: навч. посіб. / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
5. Васківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с.
6. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

7. Полторак А. С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2171> (дата звернення: 09.12.2024).
8. Фінансовий менеджмент : підруч. / Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. [та ін.]. Житомир : ЖНАЕУ, 2018. 320 с.
9. Фінансовий менеджмент : підруч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.
10. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.
11. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрія», 2020. 434 с.
12. Сікетіна Н. Г., Іпатова А. П., Овод М. А. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2018. № 47(1323). С. 78-81. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6d87a740-8b75-4990-88bf-e2996e9c1360/content> (дата звернення: 09.12.2024).
13. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 592 с.
14. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
15. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

References

1. Nepochatenko, O. O. and Melnychuk, N. Y. (2013) *Finansy pidpriemstv* [Finance of enterprises], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.
2. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti», zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.13. №73.
3. Sokurenko, V. V. Shvets, D. V. Bortnyk, S. M. and Tkachenko, S. O. (2022) *Finansy pidpriemstv* [Finance of enterprises], KHNUA, Kharkiv, Ukraine.
4. Anilovska, G. Y. and Vysotska, I. B. (2018) *Finansy pidpriemstv* [Finance of enterprises], Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine.
5. Vaskivska, K. V. and Sych, O. A. (2017) *Finansovyi menedzhment* [Financial management], "GALYCH-PRESS", Lviv, Ukraine.
6. Shevchenko, N. V. and Melnyk, S. I. (2022) *Finansovyi menedzhment* [Financial management], Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine.
7. Poltorak, A. S. (2013) "Determination of the essence of current assets: modern scientific and methodological approaches". *Effective economy*. vol. 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2171> (Accessed 09 December 2024).
8. Dema, D. I. Dorokhova, L. M. and Velenchuk, O. M. (2018) *Finansovyi menedzhment* [Financial management], ZhNAEU, Zhytomyr, Ukraine.
9. Krupka, M. I. Kovalyuk, O. M. Kovalenko, V. M. and others. (2019) *Finansovyi menedzhment* [Financial management], Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine.
10. Sytnyk, N. S. Smolinska, S. D. and Yasinovska, I. F. (2020) *Finansy pidpriemstv* [Finance of enterprises], Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine.
11. Tyutyunyk, Y. M. Dorohan-Pysarenko, L. O. and Tyutyunyk, S. V. (2020) *Finansovyi analiz* [Financial analysis], Publishing house of PE "Astra", Poltava, Ukraine.
12. Siketina, N. G. Ipatova, A. P. and Ovod, M. A. (2018) "Analysis of the efficiency of using current assets of the enterprise". *Bulletin of NTU "KhPI"*. vol. 47(1323). P. 78-81. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6d87a740-8b75-4990-88bf-e2996e9c1360/content> (Accessed 09 December 2024).
13. Bilyk, M. D. Pavlovska, O. V. Prytuliak, N. M. and Nevmerzhytska, N. J. (2005) *Finansovyi analiz* [Financial analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.
14. Bedrynets, M. D. and Dovhan, L. P. (2018) *Finansy pidpriemstv* [Finance of enterprises], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.
15. Berdar, M. M. (2010) *Finansy pidpriemstv* [Finance of enterprises], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.